

KATOWICE
dla odmiany

**BUDŻET
OBYWATELSKI**
Katowice

X edycja

Budżetu Obywatelskiego w Katowicach

Raport z przebiegu procedury

Opracowanie:
Wydział Komunikacji Społecznej
Urząd Miasta Katowice

Spis treści

I.	X edycja Budżetu Obywatelskiego – informacje ogólne	2
	1. Podstawa prawna	2
	2. Przedmiot konsultacji	2
	3. Cel działania	2
	4. Adresaci	3
	5. Zasięg terytorialny	3
	6. Pula środków finansowych	3
II.	Etapy X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach	5
	1. Dzielnicowa Giełda Pomysłów	5
	2. Akcja informacyjno-edukacyjna	7
	3. Zgłaszanie i rejestracja projektów zadań	11
	4. Weryfikacja formalna	14
	5. Procedura odwoławcza od negatywnej weryfikacji formalnej	15
	6. Weryfikacja merytoryczna	15
	7. Procedura odwoławcza od negatywnej weryfikacji merytorycznej	17
	8. Łączenie i wycofywanie projektów zadań	18
	9. Głosowanie	18
	10. Publikacja wyników	19
III.	Spis tabel i ilustracji	21

Przedstawiamy Państwu raport z przebiegu procedury X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach. Dokument ma na celu syntetyczne przedstawienie wszystkich działań urzędu - począwszy od akcji informacyjnej, przez weryfikację projektów, a skończywszy na wyłonieniu zwycięskich zadań w drodze głosowania.

I. X EDYCJA BUDŻETU OBYWATELSKIEGO – INFORMACJE OGÓLNE

1. Podstawa prawna

- art. 5a ust. 3-7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
- uchwała nr V/80/19 Rady Miasta Katowice z dnia 7 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu Budżetu Obywatelskiego w Katowicach (ze zm.)
- zarządzenie nr 3052/2023 Prezydenta Miasta Katowice z dnia 22 marca 2023 r. w sprawie określenia zasad i harmonogramu realizacji X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach (załącznik nr 1 do Raportu)

2. Przedmiot konsultacji

Budżet Obywatelski jest szczególną formą konsultacji społecznych, opartą na zapisach ustawy o samorządzie gminnym, dającą mieszkańcom możliwość współdecydowania o wydatkach publicznych Katowic. W ramach Budżetu Obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu corocznie decydują o części wydatków budżetu gminy. Proces ten ma charakter demokratyczny oraz cykliczny. Uchwałą Rady Miasta Katowice został przyjęty Regulamin BO, określający procedurę i standardy Budżetu Obywatelskiego w Katowicach. W oparciu o regulamin, mieszkańcy zgłaszają projekty zadań, które są kolejno analizowane (przez pracowników Urzędu Miasta Katowice oraz jednostek organizacyjnych) pod względem możliwości ich realizacji. Pozytywnie zweryfikowane projekty są następnie poddane pod powszechne głosowanie mieszkańców. Wybrane w głosowaniu zadania ujmowane są w projekcie uchwały budżetowej Katowic na kolejny rok.

3. Cel działania

Budżet Obywatelski pozwala mieszkańcom na aktywne włączenie się w proces zarządzania miastem oraz na faktyczne współdecydowanie o wydatkowaniu części środków lokalnego budżetu. Jest także skutecznym narzędziem pozwalającym na diagnozowanie potrzeb mieszkańców. Podczas procesu pojawia się okazja do dyskusji na temat sposobów realizacji zadań własnych gminy. Wnioskodawca, przygotowując projekt, mobilizuje społeczność sąsiedzką do wyrażenia własnej opinii oraz do aktywności podczas głosowania. Budżet Obywatelski promuje innowacyjność i przedsiębiorczość, ma także widoczny wpływ na proces tworzenia społeczeństwa obywatelskiego. Jako narzędzie edukacyjne, zachęca do refleksji nad obecnym stanem miasta, prowadzi do analizy podczas konstruowania wniosku oraz wyrażenia opinii na temat dalszego rozwoju Katowic.

4. Adresaci

W X edycji Budżetu Obywatelskiego mogli brać udział wszyscy mieszkańcy Katowic, zamieszkujący na terenie miasta, bez względu na wiek. Chętne osoby mogły się angażować w konsultacje na trzy sposoby:

- dzieląc się własnym pomysłem i składając formularz zgłoszeniowy projektu zadania do BO,
- wspierając inicjatywę innych osób poprzez podpisanie listy mieszkańców popierających propozycję zadania do BO,
- biorąc udział w głosowaniu na zadania lokalne i ogólnomiejskie, czyli uczestnicząc w wyborze zadań do realizacji.

Beneficjentami każdej edycji Budżetu Obywatelskiego są wszyscy mieszkańcy Katowic, którzy korzystają ze zrealizowanych zadań.

5. Zasięg terytorialny

Budżet Obywatelski realizowany jest na terenie całego miasta, które obejmuje obszar 22 dzielnic, tj.: Śródmieście, Załęska Hałda - Brynów część zachodnia, Zawodzie, Osiedle Paderewskiego - Muchowiec, Brynów część wschodnia - Osiedle Zgrzebniołka, Ligota - Panewniki, Załęże, Osiedle Witosa, Osiedle Tysiąclecia, Dąb, Wełnowiec - Józefowiec, Koszutka, Bogucice, Dąbrówka Mała, Szopienice - Burowiec, Janów - Nikiszowiec, Giszowiec, Murcki, Piotrowice - Ochojec, Zarzecze, Kostuchna, Podlesie.

W Budżecie Obywatelskim dzielnice pełnią kluczową rolę, gdyż:

- każda dzielnica posiada własną pulę środków w ramach Budżetu Obywatelskiego;
- w formularzu zgłoszeniowym projektu należy wskazać, której dzielnicy dotyczy zadanie;
- wnioskodawca projektu lokalnego może, ale nie musi, mieszkać w danej dzielnicy, ważne by zebrane poparcie (lista mieszkańców miasta popierających propozycję zadania do BO) pochodziło od osób zamieszkujących dzielnicę, której zadanie dotyczy;
- mieszkańiec Katowic może głosować na zadanie o charakterze lokalnym w wybranej przez siebie jednej dzielnicy.

6. Pula środków finansowych

Podobnie jak w roku 2022, na zadania wskazane przez mieszkańców do realizacji przeznaczono 20 mln zł. Decyzją Prezydenta Miasta Katowice pula środków w ramach IV edycji Zielonego Budżetu miasta Katowice wyniosła 3 mln zł, 2 mln zł przeznaczone zostało na utrzymanie zadań z Budżetu Obywatelskiego, natomiast 15 mln zł oddano na nowe pomysły mieszkańców w ramach tej procedury. Tym samym katowicki Budżet Obywatelski per capita utrzymuje się w czołówce zarówno wśród miast wojewódzkich, jak i w regionie.

Utrzymany został podział zadań na projekty o charakterze ogólnomiejskim z pulą środków 3 mln zł oraz o charakterze lokalnym (12 mln zł). Środki na zadania lokalne rozdzielone zostały pomiędzy dzielnice w następujący sposób:

- 40% kwoty rozdysponowano w równych częściach na wszystkie dzielnice;
- 60% kwoty zostało podzielone proporcjonalnie do liczby mieszkańców każdej dzielnicy (dot. osób zameldowanych, według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r.).

W związku z zapisami finansowymi Regulaminu BO, środki niewykorzystane w głosowaniu na projekty do IX edycji Budżetu Obywatelskiego również zasilą pulę środków dla poszczególnych dzielnic w X edycji BO. Ponadto zostały uwzględnione nagrody za frekwencję dla trzech najbardziej aktywnych dzielnic, czyli dla Dąbrowki Małej, Załęskiej Hałdy – Brynowa cz. zachodniej oraz Murcek.

Tabela 1 Podział środków finansowych na dzielnice w X edycji Budżetu Obywatelskiego (na rok 2024)

A	B	C	D	E	F
Nr i nazwa dzielnicy	Mieszkańcy zameldowani na pobyt stały lub czasowy	Pula środków wynikająca z podziału 15 mln zł	Środki wynikające z rozliczeń poprzedniej edycji BO z uwzględnieniem nagrody za frekwencję	Pula środków do wykorzystania w ramach X edycji BO	Maksymalna wartość pojedynczego projektu zadania
1 Śródmieście	24 032	869 411 zł	14 819 zł	884 230 zł	530 538 zł
2 Załęska Hałda - Brynów część zachodnia	13 091	572 927 zł	22 510 zł	595 437 zł	357 262 zł
3 Zawodzie	10 379	499 436 zł	5 891 zł	505 327 zł	303 196 zł
4 Osiedle Paderewskiego - Muchowiec	11 329	525 180 zł	23 056 zł	548 236 zł	328 942 zł
5 Brynów część wschodnia - Osiedle Zgrzebnika	6 412	391 937 zł	4 928 zł	396 865 zł	238 119 zł
6 Ligota - Panewniki	27 625	966 776 zł	13 360 zł	980 136 zł	588 081 zł
7 Załęże	8 198	440 335 zł	8 352 zł	448 687 zł	269 212 zł
8 Osiedle Witosa	11 912	540 978 zł	9 795 zł	550 773 zł	330 464 zł
9 Osiedle Tysiąclecia	20 033	761 045 zł	3 732 zł	764 777 zł	458 866 zł
10 Dąb	6 613	397 384 zł	36 752 zł	434 136 zł	260 482 zł
11 Wełnowiec - Józefowiec	13 395	581 165 zł	28 856 zł	610 021 zł	366 012 zł
12 Koszutka	9 613	478 679 zł	1 270 zł	479 949 zł	287 969 zł
13 Bogucice	13 062	572 142 zł	1 435 zł	573 577 zł	344 146 zł
14 Dąbrowka Mała	4 480	339 583 zł	170 494 zł	510 077 zł	306 046 zł
15 Szopienice - Burowiec	12 965	569 513 zł	48 938 zł	618 451 zł	371 071 zł
16 Janów - Nikiszowiec	9 432	473 774 zł	160 085 zł	633 859 zł	380 315 zł
17 Giszowiec	14 760	618 155 zł	3 048 zł	621 203 zł	372 722 zł
18 Murcki	4 662	344 515 zł	33 149 zł	377 664 zł	226 598 zł
19 Piotrowice - Ochojec	21 988	814 022 zł	2 093 zł	816 115 zł	489 669 zł

20	Zarzeczce	3 076	301 537 zł	10 314 zł	311 851 zł	187 111 zł
21	Kostuchna	11 724	535 884 zł	26 709 zł	562 593 zł	337 556 zł
22	Podlesie	6 917	405 622 zł	3 260 zł	408 882 zł	245 329 zł
	Zadania ogólnomiejskie	-	3 000 000 zł	4 498 zł	3 004 498 zł	-
	SUMY	-	15 000 000 zł	637 344 zł	15 637 344 zł	

II. ETAPY X EDYCJI BUDŻETU OBYWATELSKIEGO W KATOWICACH

Zgodnie z harmonogramem X edycji Budżetu Obywatelskiego, stanowiącym załącznik do zarządzenia Prezydenta Miasta Katowice w sprawie określenia zasad i harmonogramu realizacji X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach, poszczególne etapy tegorocznej edycji były realizowane w następujących terminach:

od 4 do 28 kwietnia	Składanie projektów zadań do Budżetu Obywatelskiego
do 29 maja	Weryfikacja formalna wniosków wraz z ogłoszeniem jej wyników
do 30 czerwca	Możliwość tączenia wniosków przez wnioskodawców oraz zgłaszania zastrzeżeń oraz uwag do złożonych wniosków
do 10 sierpnia	Weryfikacja merytoryczna wniosków wraz z ogłoszeniem jej wyników
do 25 sierpnia	Możliwość wycofania wniosku przez wnioskodawcę
od 11 do 24 września	Głosowanie
do 29 września	Podanie wyników głosowania mieszkańców – oficjalne zamknięcie procesu

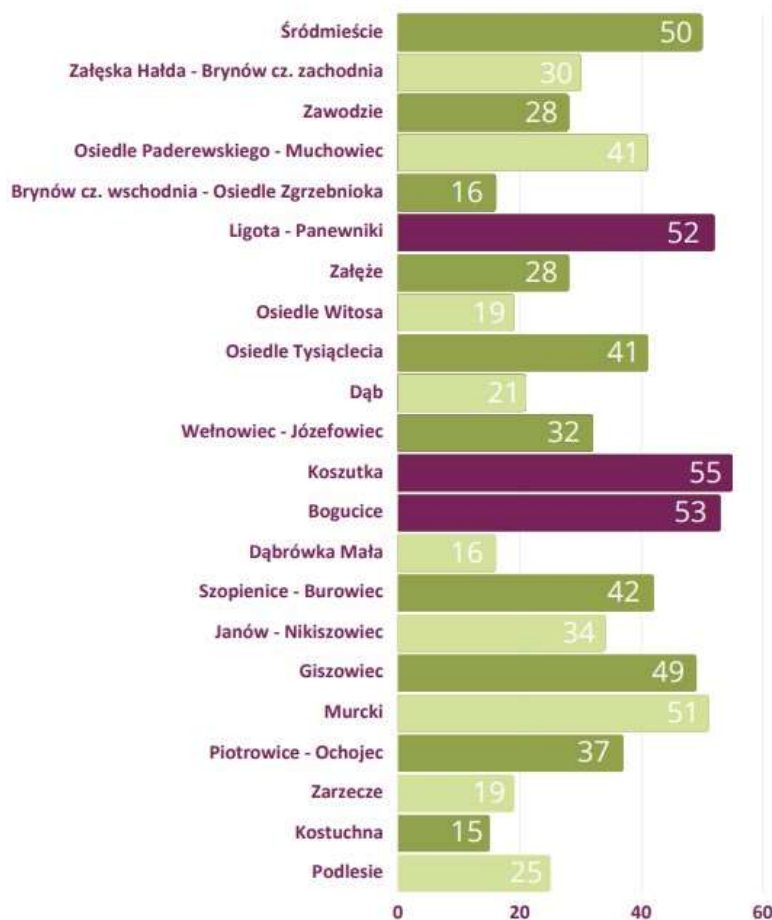
1. Dzielnicowa Giełda Pomysłów

W 2023 roku mieszkańcy Katowic po raz pierwszy w historii katowickiego Budżetu Obywatelskiego mogli wziąć udział w Dzielnicowej Giełdzie Pomysłów, zorganizowanej przed rozpoczęciem X edycji. Dzięki ankiecie katowiczanie mogli określić potrzeby związane z rozwojem swojej dzielnicy i miasta oraz wskazać obszary, które są dla nich najważniejsze.

Ankieta dostępna była od 6 do 19 lutego 2023 r., w wersji online oraz w wersji papierowej w każdej dzielnicy (we wszystkich filiach Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz miejskich domach kultury), łącznie w 45 miejscach zlokalizowanych na terenie całego miasta.

Mieszkańcy Katowic wypełnili w sumie 683 ankiety. 428 ankiet zostało zgłoszonych za pomocą formularza online, a 255 w formie papierowej. Najwięcej ze zgłoszonych ankiet dotyczyło Koszutki (55), Bogucic (53) i Ligoty - Panewnik (52).

Wykres 1 Liczba wypełnionych ankiet w podziale na dzielnice (jedna ankieta mogła dotyczyć kilku dzielnic)

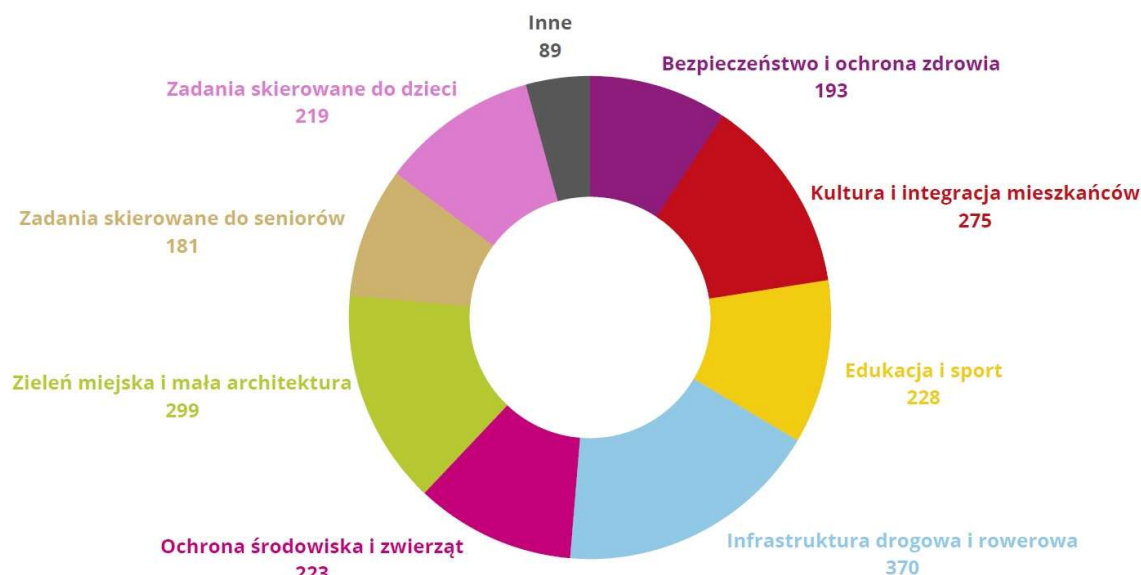
Wypełniając ankietę, należało zaznaczyć dzielnicę, której dany pomysł dotyczy.

Wyszczególniono 7 kategorii zadań, które pojawiały się najczęściej w poprzedniej edycji Budżetu Obywatelskiego:

- Bezpieczeństwo i ochrona zdrowia,
- Kultura i integracja mieszkańców,
- Edukacja i sport,
- Infrastruktura drogowa i rowerowa,
- Ochrona środowiska i zwierząt,
- Zieleń miejska i mała architektura,
- Zadania skierowane do seniorów,
- Zadania skierowane do dzieci.

Jeśli pomysłu nie dało się zakwalifikować do żadnej z powyższych kategorii, należało ją wpisać w rubrykę *Inne*.

Wykres 2 Liczba przesłanych przez mieszkańców propozycji, przypisanych do poszczególnych kategorii

Wyniki Dzielnicowej Giełdy Pomysłów ujęto w przygotowanym dla każdej dzielnicy pakiecie informacji, dostępnym na stronie internetowej bo.katowice.eu oraz w Punkcie Konsultacyjnym BO. Każdy pakiet obejmował:

- prezentację wyników Dzielnicowej Giełdy Pomysłów,
- wykaz opracowanych pomysłów mieszkańców (z podziałem na pomysły ze wskazaną lokalizacją i bez wskazanej lokalizacji),
- wykaz projektów poddanych pod głosowanie wraz z zadaniami wybranymi do realizacji z każdej edycji BO,
- zestawienie zadań inwestycyjnych i remontowych planowanych do realizacji w 2023 roku na terenie danej dzielnicy – Program zadań społecznych i gospodarczych Miasta Katowice na 2023 rok.

Wyniki ankiety pozwoliły osobom chcącym zaangażować się w X edycję Budżetu Obywatelskiego poznać oczekiwania mieszkańców swojej dzielnicy i stworzyć takie projekty, które były odpowiedzią na ich potrzeby.

2. Akcja informacyjno-edukacyjna

Prowadzona w trakcie realizacji Budżetu Obywatelskiego akcja informacyjno-edukacyjna miała charakter ciągły i była prowadzona na przestrzeni całego procesu. Obejmowała trzy główne fazy:

- przybliżenie mieszkańcom idei budżetu obywatelskiego oraz zachęcenie do składania projektów zadań;
- przedstawienie pozytywnie zweryfikowanych projektów zadań i zachęcenie do wzięcia udziału w głosowaniu;

- upowszechnienie informacji o przebiegu i wynikach X edycji Budżetu Obywatelskiego. Natężenie działań zaplanowano zwłaszcza na etapach poprzedzających zgłaszanie projektów przez mieszkańców oraz głosowanie na zadania.

Podczas prowadzenia akcji informacyjno-edukacyjnej wykorzystane zostały różne kanały komunikacyjne, dostosowane do zróżnicowanych grup mieszkańców, w celu jak najszerszego informowania o podejmowanych działaniach konsultacyjnych.

Dla potrzeb X edycji Budżetu Obywatelskiego odświeżono dedykowaną stronę internetową **bo.katowice.eu**. Aktywnie wykorzystywano również profil na portalu społecznościowym **Facebook** (ponad 70 wpisów).

Informacje o kolejnych etapach Budżetu Obywatelskiego przekazywane były na bieżąco Radnym Rady Miasta Katowice oraz Radnym Rad Dzielnic.

Akcja promocyjna Budżetu Obywatelskiego prowadzona była również za pośrednictwem lokalnych mediów (spoty radiowe, reklama w Internecie - portale, social media). Na etapie zgłaszania projektów w TVS wyemitowany został odcinek Srebrnych Katowic poświęcony Budżetowi Obywatelskiemu („Srebrne Katowice: Można już zgłaszać projekty do BO 2023!").

Obszerne artykuły dotyczące poszczególnych etapów były publikowane w bezpłatnym informatorze miejskim „Nasze Katowice”, a także przekazywane mieszkańcom za pośrednictwem Biuletynu Informacyjnego Mieszkańca Katowic.

W ramach promocji etapu głosowania wśród mieszkańców przeprowadzono akcję kolportażu specjalnego wydania „Naszych Katowic” w całości poświęconemu Budżetowi Obywatelskiemu. W gazecie znajdował się wykaz wszystkich zadań, na które mieszkańcy mogli głosować, informacje o głosowaniu, o dyżurach urzędników w dzielnicach zapewniających wsparcie przy głosowaniu mieszkańcom potrzebującym pomocy oraz artykuły przybliżające samą ideę budżetu obywatelskiego, z naciskiem na już zrealizowane zadania. Nakład wydania wyniósł 152 tys. egzemplarzy. Stanowiło to bardzo ważny element akcji informacyjnej szczególnie dla osób starszych, które nie mogły skorzystać z zasobów Internetu i nie miały możliwości sprawdzania wszystkich wniosków.

Dodatkowo, do użytkowników Katowickiego Informacyjnego Serwisu SMS wysłane zostały wiadomości tekstowe zachęcające do zgłaszania wniosków (dwukrotnie) oraz do udziału w głosowaniu wraz z bezpośrednim odnośnikiem do elektronicznego panelu głosowania.

W trakcie trwania procedury rozdystrybuowano:

- przewodniki informacyjne o X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach (300 sztuk);
- plakaty informacyjne o naborze wniosków do X edycji BO w formatach A3 i A4 (1,8 tys. sztuk);
- zakładki do książek promujące Budżet Obywatelski (3 tys. sztuk);
- materiały promocyjne dotyczące głosowania, do wykorzystania przez mieszkańców, w formie: ulotki/zawieszki na drzwi informującej o głosowaniu (8 tys. sztuk), plakatów

informujących o głosowaniu w formatach A3 i A4 (3 tys. sztuk) oraz pustych plakatów do wypełnienia przez wnioskodawców (2,7 tys. sztuk);

- kolorowanki edukacyjne o Budżecie Obywatelskim dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Poza mieszkańcami, materiały promocyjne trafiły do poszczególnych miejskich instytucji (Miejska Biblioteka Publiczna, miejskie domy kultury), jednostek oświatowych (publiczne placówki szkolne oraz przedszkola), a także spółdzielni mieszkaniowych na terenie miasta.

Wewnątrz autobusów i tramwajów kursujących w Katowicach umieszczone zostały plakaty zachęcające do udziału w procesie BO – zarówno do zgłaszania projektów (200 szt.), jak i do głosowania (400 szt.). Od kwietnia do września, na tramwaju jeżdżącym rotacyjnie na różnych liniach na terenie Katowic, pojawiła się reklama promująca BO.

Ilustracja 1 Tramwaj z materiałem promującym Budżet Obywatelski

W celach promocyjnych Budżetu Obywatelskiego skorzystano również z takich nośników zewnętrznych jak:

- wielkoformatowe banery (2 szt.);
- billboardy (28 szt.);
- miejskie infokioski.

Ilustracja 2 Baner z informacją o głosowaniu w dzielnicy Zawodzie

Ilustracja 3 Billboard z materiałem promującym zgłaszanie wniosków do Budżetu Obywatelskiego w dzielnicy Szopienice – Burowiec

W Wydziale Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta Katowice (pok. 205, Rynek 13) działał Punkt Konsultacyjny Budżetu Obywatelskiego. Pracownicy telefonicznie, mailowo i osobiście udzielali szczegółowych informacji dotyczących Budżetu Obywatelskiego oraz pomagali przy wypełnianiu formularza zgłoszeniowego projektu. Punkt czynny był w dni robocze od poniedziałku do środy w godz. 7:30-15:30, w czwartki w godz. 7:30-17:00, a w piątki w godz. 7:30-14:00. Wydłużone godziny pracy Punktu obowiązywały w dniach 24-27 kwietnia (7:30-17:00) oraz w ostatnim dniu zgłaszania wniosków tj. 28 kwietnia (7:30-19:00).

Mieszkańcy mieli również możliwość kontaktu z koordynatorami ds. Budżetu Obywatelskiego, którzy zostali powołani w komórkach organizacyjnych urzędu oraz miejskich jednostkach organizacyjnych zaangażowanych w proces. Osoby te odpowiedzialne były m.in. za odpowiadanie na pytania mieszkańców dotyczące Budżetu Obywatelskiego w zakresie kompetencji danej komórki/jednostki. Wskazanie takich osób pozwalało mieszkańcowi na skonsultowanie swojego projektu i ewentualną poprawę, jeszcze przed jego zgłoszeniem, co znacznie zwiększało szansę na późniejszą pozytywną weryfikację. Lista koordynatorów wraz z danymi kontaktowymi dostępna była na stronie internetowej bo.katowice.eu w zakładce Budżet Obywatelski – Strefa Wnioskodawcy.

3. Zgłaszanie i rejestracja projektów zadań

Od 4 do 28 kwietnia 2023 r. mieszkańcy Katowic mieli możliwość zgłaszania projektów zadań publicznych do X edycji Budżetu Obywatelskiego. Projekt zadania mógł mieć charakter lokalny i odpowiadać na potrzeby społeczności, która zamieszkuje konkretną dzielnicę lub charakter ogólnomiejski, jeśli był zlokalizowany na terenie co najmniej dwóch dzielnic lub był skierowany do szerszej grupy mieszkańców.

Do formularza zgłoszeniowego obowiązkowo należało dołączyć listę poparcia, podpisaną przez mieszkańców dzielnicy, której dotyczył projekt. Liczba wymaganych podpisów w poszczególnych dzielnicach uzależniona była od liczby jej mieszkańców i wynosiła:

- Śródmieście – 23
- Załęska Hałda – Brynów część zachodnia – 12
- Zawodzie – 9
- Osiedle Paderewskiego – Muchowiec – 10
- Brynów część wschodnia – Osiedle Zgrzebnika – 5
- Ligota – Panewniki – 27
- Załęże – 7
- Osiedle Witosa – 11
- Osiedle Tysiąclecia – 19
- Dąb – 5
- Wetnowiec – Józefowiec – 12
- Koszutka – 8
- Bogucice – 12
- Dąbrówka Mała – 3
- Szopienice – Burowiec – 12

- Janów – Nikiszowiec – 8
- Giszowiec – 14
- Murcki – 3
- Piotrowice – Ochojec – 21
- Zarzecze – 1
- Kostuchna – 10
- Podlesie – 5

W przypadku projektu ogólnomiejskiego niezbędne było poparcie co najmniej 50 osób. Lista zawierała dane osobowe - imię i nazwisko oraz adres zamieszkania – wraz z podpisami osób popierających projekt. Zalecano zebranie większej liczby podpisów, ze względu na ryzyko popełnienia błędu przez podpisane osoby (np.: nieprawidłowo podany adres, osoby spoza Katowic, niepełne dane). Takie działanie nie tylko zabezpieczało projekt przed odrzuceniem z powodu niespełnienia wymogu formalnego, ale także promowało zadanie już na wczesnym etapie procesu. Podczas weryfikacji formalnej pracownicy Wydziału Komunikacji Społecznej kontaktowali się z wnioskodawcami, których listy poparcia dla zadania (pomimo wymaganej liczby podpisów) okazały się niekompletne, z prośbą o dostarczenie w terminie do 7 dni brakujących podpisów.

Projekt zadania należało opisać za pomocą specjalnego formularza, który można było przekazać za pomocą jednej z dostępnych form:

- online, za pomocą elektronicznego generatora wniosków dostępnego na stronie bo.katowice.eu;
- drogą e-mailową na adres: wnioskiBO@katowice.eu;
- przez ePUAP;
- osobiście dostarczyć do Punktu Konsultacyjnego BO (Rynek 13, pok. 205).

Skorzystanie z możliwości elektronicznego przesłania formularza wymagało od wnioskodawcy dostarczenia, w terminie 7 dni od daty otrzymania powiadomienia z urzędu o wstępnie pozytywnej weryfikacji formalnej, oryginałów obowiązkowych załączników oraz złożenia podpisu na przesłanym wcześniej wniosku (nie dotyczy wniosku złożonego za pomocą ePUAP).

Zadanie mogło być zlokalizowane na terenie stanowiącym własność miasta Katowice lub Skarbu Państwa będącym w użytkowaniu wieczystym miasta Katowice. Ponadto zadania o charakterze nieinwestycyjnym można było zgłaszać również na terenach należących do spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych lub Katowickiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Dla potrzeb procesu, w portalu internetowym „Miejski System Zarządzania – Katowicka Infrastruktura Informacji Przestrzennej”, udostępniono warstwę z mapą Budżetu Obywatelskiego Katowice, na której kolorem zielonym oznaczone zostały tereny miejskie, kolorem szarym tereny wyłączone z X edycji Budżetu Obywatelskiego Katowice, a kolorem żółtym obszary, które wymagają upewnienia się w urzędzie, czy możliwe jest tam zlokalizowanie zadania. Mapa służyła ułatwieniu sprawdzenia możliwości zgłoszenia projektów pod kątem stanu własnościowego w danej lokalizacji.

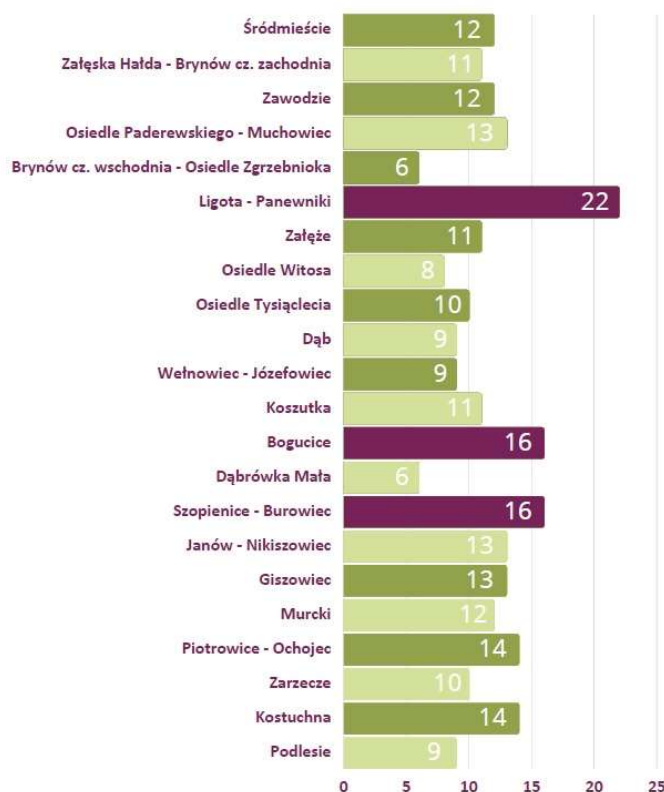
Przy obliczaniu kosztów zadania należało zwrócić uwagę czy realizacja projektu będzie oznaczała koszt jednorazowy czy też będzie generować koszty w kolejnych latach,

np. na utrzymanie, remonty, prace konserwatorskie. W tym przypadku taka informacja również musiała zostać zawarta w kosztorysie. W oszacowaniu kosztów chodziło o wskazanie orientacyjnych wartości. Ostatecznie, to merytorycznie właściwa komórka urzędu lub jednostka miejska oszacowywały koszty realizacji inwestycji, przez co wartość projektu mogła wzrosnąć lub zostać obniżona. Aby ułatwić wnioskodawcom oszacowanie kosztów samego projektu, jak i jego utrzymania w kolejnych latach, na stronie Budżetu Obywatelskiego został udostępniony przykładowy cennik opracowany przez Zakład Zieleni Miejskiej, Miejski Zarząd Ulic i Mostów, Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Wydział Edukacji i Sportu oraz Wydział Zarządzania Kryzysowego. W formie papierowej cennik dostępny był w Punkcie Konsultacyjnym BO, poszczególnych filiach Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz w miejskich domach kultury.

Do formularza zgłoszeniowego wnioskodawcy mogli również dołączyć załączniki – tj. mapy poglądowe, zdjęcia i inne materiały pomocnicze oraz wskazać grafikę wiodącą, która została wykorzystana na dalszych etapach promowania projektu.

Nabór wniosków do X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach został zakończony 28 kwietnia 2023 roku. W tym czasie 216 mieszkańców Katowic zgłosiło łącznie 296 projektów zadań, z czego 39 to zadania ogólnomiejskie. W ostatnim tygodniu naboru wniosków do Budżetu Obywatelskiego wpłynęło 247 projektów, z czego tylko ostatniego dnia było ich 113. Najwięcej zadań lokalnych (dzielnicowych) zgłoszono dla Ligoty – Panewniki (22), Szopienic – Burowca (16) oraz Bogucic (16). łącznie zgłoszono 257 projektów o charakterze lokalnym.

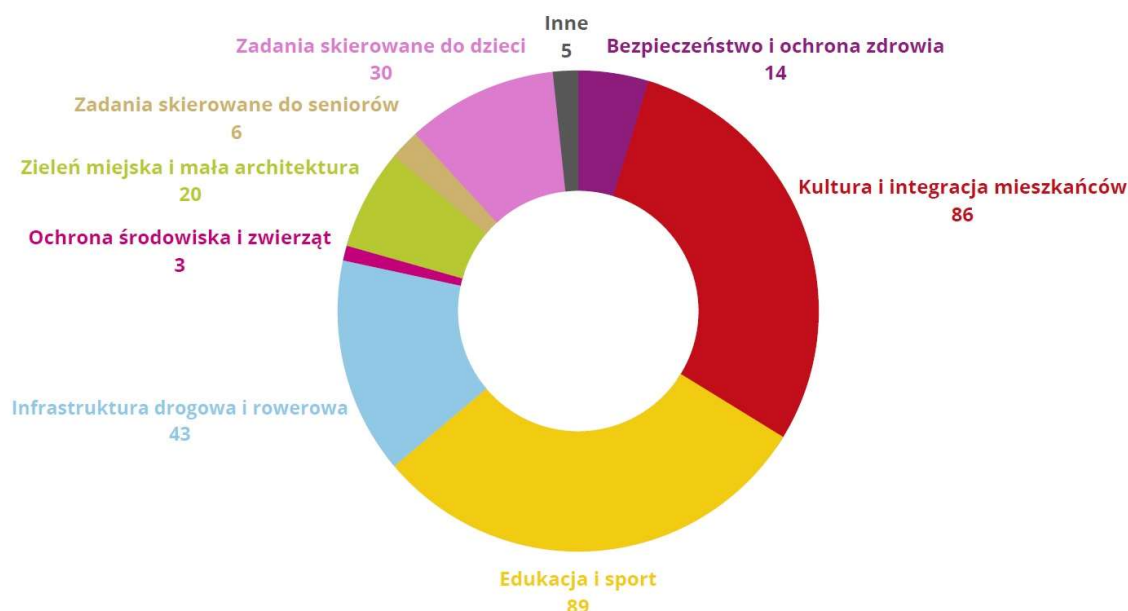
Wykres 3 Liczba zgłoszonych wniosków z podziałem na dzielnice

133 formularze zgłoszeniowe projektów zadań zostały dostarczone bezpośrednio do Punktu Konsultacyjnego Budżetu Obywatelskiego w formie papierowej. Elektronicznie natomiast zgłoszone zostały 163 wnioski (142 za pomocą elektronicznego generatora wniosków, 18 drogą e-mailową oraz 3 przez ePUAP).

Tak jak w poprzednich edycjach, zgłoszone pomysły mieszkańców dotyczyły wielu dziedzin funkcjonowania miasta. Wśród zadań infrastrukturalnych pojawiły się te dotyczące rozbudowy oraz modernizacji infrastruktury rowerowej (Koszutka, Brynów cz. wschodnia - Osiedle Zgrzebnioka, Dąb i Zarzecze) parkingów czy montażu monitoringu (Bogucice, Dąbrówka Mała). Nie zabrakło też zadań skierowanych do młodszych mieszkańców Katowic, takich jak place zabaw (Ligota – Panewniki, Dąbrówka Mała, Janów – Nikiszowiec oraz projektów zielonych – obejmujących rewitalizację skwerów oraz doposażenie katowickich parków (Śródmieście, Ligota – Panewniki, Załęże). Utworzenie nowych psich wybiegów zgłoszono dla dzielnic: Bogucice oraz Brynów cz. wschodnia - Osiedle Zgrzebnioka. Natomiast wśród zadań miękkich znalazły się projekty dot. organizacji jarmarków (Kostuchna, Podlesie) czy festynów dzielnicowych (Murcki, Bogucice, Szopienice – Burowiec) oraz różnorodnie sprofilowane warsztaty dla młodszych i starszych katowiczian.

Wykres 4 Liczba zgłoszonych wniosków w podziale na kategorie zadań

4. Weryfikacja formalna

Bezpośrednio po zarejestrowaniu wniosków dokonano ich weryfikacji formalnej, która dotyczyła sprawdzenia poprawności i kompletności wypełnionego formularza zgłoszeniowego. Pozytywny jej wynik skutkował przekazaniem formularza projektowego do weryfikacji merytorycznej. Podczas weryfikacji formalnej pracownicy Wydziału Komunikacji Społecznej skontrolowali wnioski sprawdzając czy wnioskodawca prawidłowo wypełnił formularz zgłoszeniowy, w tym:

- czy prawidłowo określił charakter zadania (lokalny/ogólnomiejski);

- czy wskazany szacunkowy koszt zadania nie przekraczał puli środków finansowych przeznaczonych na dzielnicę, której dotyczy zadanie (w przypadku projektów zadań o charakterze lokalnym) lub przeznaczonych na realizację zadań o charakterze ogólnomiejskim;
- czy wniosek zawierał wszystkie załączniki obligatoryjne: kompletną listę poparcia oraz - o ile były wymagane - oświadczenie spółdzielni lub wspólnoty mieszkaniowej, jednostki oświatowej lub placówki opiekuńczej, zgodę opiekuna prawnego.

Przed ogłoszeniem wyników weryfikacji formalnej 4 wnioski zostały wycofane przez wnioskodawców – powodem było dwukrotne złożenie tego samego projektu za pomocą generatora wniosków lub błędy we wniosku dostrzeżone przez wnioskodawców.

Na tym etapie pozytywnie zweryfikowano 282 wnioski, a więc 95% spośród wszystkich zgłoszonych. Wyniki weryfikacji formalnej wniosków opublikowane zostały na stronie internetowej bo.katowice.eu (dostępne [tutaj](#)) oraz dostępne były w Punkcie Konsultacyjnym BO. Wykaz wniosków zweryfikowanych negatywnie na etapie oceny formalnej stanowi załącznik nr 2 do Raportu.

5. Procedura odwoławcza od negatywnej weryfikacji formalnej

Po raz kolejny wnioskodawcy, których projekty na etapie weryfikacji formalnej zostały zweryfikowane negatywnie, mieli prawo do złożenia odwołania do Prezydenta Miasta Katowice. Odwołanie musiało zawierać informacje takie jak: imię i nazwisko wnioskodawcy, nr ID zadania, tytuł zadania oraz uzasadnienie odwołania, a także należało je złożyć w formie pisemnej w terminie 3 dni roboczych od momentu publikacji wyników weryfikacji wniosków na stronie internetowej Budżetu Obywatelskiego w Katowicach, czyli **do 1 czerwca 2023 roku włącznie**.

Odwołanie można było złożyć:

- osobiście lub przez pełnomocnika (osobę upoważnioną) w Punkcie Konsultacyjnym BO,
- przez ePUAP,
- elektronicznie drogą mailową na adres: wnioskiBO@katowice.eu.

Po etapie weryfikacji formalnej do Wydziału Komunikacji Społecznej wpłynęły 3 odwołania. Wszystkie spełniły wymogi formalne i zostały rozpatrzone. Wyjaśnienia złożone przez jednego z Wnioskodawców sprawiły, że Prezydent Miasta Katowice pozytywnie odniósł się do złożonego odwołania i zadanie to zostało przywrócone do dalszego procedowania.

Wyniki procedury odwoławczej po weryfikacji formalnej wniosków (stanowiące załącznik nr 3 do Raportu) opublikowane zostały na stronie internetowej bo.katowice.eu (dostępne [tutaj](#)) oraz dostępne były w Punkcie Konsultacyjnym BO.

6. Weryfikacja merytoryczna

Weryfikacja merytoryczna odbywała się w komórkach organizacyjnych Urzędu Miasta Katowice lub miejskich jednostkach organizacyjnych, do których kompetencji należy realizacja

zadań publicznych o określonym charakterze. Na tym etapie sprawdzone zostały elementy składowe, które decydowały czy projekt spełnia warunki umożliwiające jego realizację w ramach procedury. W pierwszej kolejności zostało sprawdzone:

- czy stan własnościowy wskazanego we wniosku terenu jest zgodny z Regulaminem BO;
- w czym władaniu znajduje się teren stanowiący miejsce realizacji wnioskowanego zadania;
- czy wobec tego terenu toczy się postępowanie uniemożliwiające jego realizację.

Następnie weryfikacja merytoryczna obejmowała sprawdzenie:

- czy zadanie należy do zadań własnych gminy/powiatu;
- czy zadanie jest zgodne z obowiązującymi w Katowicach strategiami i programami;
- czy zadanie jest możliwe do realizacji w trakcie jednego roku budżetowego;
- czy zakres rzeczowy zadania jest objęty innym zadaniem planowanym do realizacji przez Miasto;
- czy zadanie jest zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego;
- czy teren, na którym zgłoszono zadanie, jest przeznaczony na inny cel;
- kosztu wnioskowanego zadania;
- czy realizacja zadania spełnia wymogi celowości, gospodarności i racjonalności wydatkowania środków publicznych;
- czy znane uwarunkowania techniczne, przyrodnicze, przestrzenne, społeczne umożliwiają realizację zadania oraz czy spełnia ono kryterium ogólnodostępności zgodnie z Regulaminem;
- czy realizacja zadania będzie wymagała ingerencji w zieleni.

W ramach procedury Budżetu Obywatelskiego, podobnie jak w roku ubiegłym, nie mogły być realizowane zadania:

- o charakterze lokalnym, których wymagany budżet całkowity na realizację przekraczałby wysokość 60% puli środków przeznaczonej na Budżet Obywatelski w danym roku na daną dzielnicę;
- o charakterze ogólnomiejskim, których wymagany budżet całkowity na realizację przekraczałby wysokość środków dostępnych w puli środków przeznaczonej na Budżet Obywatelski w danym roku na projekty zadań o charakterze ogólnomiejskim;
- o charakterze inwestycyjnym na terenach innych niż stanowiących własność miasta Katowice lub Skarbu Państwa będących w użytkowaniu wieczystym miasta Katowice;
- które po realizacji generowałyby koszty niewspółmiernie wysokie w stosunku do wartości proponowanego zadania;
- infrastrukturalne, zgłoszone w więcej niż jednej lokalizacji, jeżeli dotyczą różnego zakresu rzeczowego;
- które stoją w sprzeczności z obowiązującymi w mieście planami i programami, w tym w szczególności z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, programami branżowymi, przedsięwzięciami wpisanymi do Wieloletniej Prognozy Finansowej, itp.;
- które wymagają współpracy instytucjonalnej podmiotów zewnętrznych, jeżeli te podmioty nie przedstawiły wyraźnej, pisemnej gotowości do współpracy w formie oświadczenia;

- które naruszałyby obowiązujące przepisy prawa, prawa osób trzecich, w tym prawa własności;
- które zakładają realizację jedynie części zadania, w tym sporządzenia wyłącznie projektu bądź planu przedsięwzięcia lub jedynie środki na wykonanie, bez zabezpieczenia środków na projektowanie;
- których czas realizacji, określony na etapie oceny, przekroczyłby jeden rok budżetowy. W wyjątkowych przypadkach właściwa komórka organizacyjna urzędu lub jednostka organizacyjna miasta oceniająca projekt zadania dotyczący inwestycji infrastrukturalnych, może określić czas jego realizacji na okres nieprzekraczający dwóch lat;
- które nie spełniają kryterium ogólnodostępności dla mieszkańców:
 - dzielnicy (w przypadku zadań o charakterze lokalnym);
 - miasta Katowice (w przypadku zadań o charakterze ogólnomiejskim),przy czym za zadania ogólnodostępne uznaje się w szczególności takie zadania, w przypadku których mieszkańcy danej dzielnicy mają możliwość swobodnego i bezpłatnego korzystania z efektów ich realizacji. Za ogólnodostępne, ze względu na swój publiczny charakter, uważa się m.in. projekty realizowane w: jednostkach oświatowych, placówkach opiekuńczych, miejskich instytucjach kultury, bez względu na ich rodzaj.

W końcową ocenę projektów zadań zaangażowanych było 12 komórek merytorycznych, które niejednokrotnie występowały o opinie do innych komórek ze względu na poziom skomplikowania weryfikowanych zadań.

Przed ogłoszeniem wyników weryfikacji merytorycznej 2 wnioski zostały wycofane przez wnioskodawców. Po zakończonej weryfikacji, **10 sierpnia** na stronie internetowej bo.katowice.eu opublikowane zostały projekty, które zakwalifikowały się do etapu głosowania, jak i te, które zostały odrzucone wraz z uzasadnieniem dla każdego projektu (dostępne [tutaj](#)). Wykaz wniosków zweryfikowanych negatywnie na etapie oceny merytorycznej stanowi załącznik nr 4 do Raportu.

Do głosowania zakwalifikowanych zostało 230 zadań, a więc prawie 78% spośród wszystkich zgłoszonych.

7. Procedura odwoławcza od negatywnej oceny merytorycznej

Podobnie jak w przypadku weryfikacji formalnej, wnioskodawcy, których projekty zostały negatywnie zweryfikowane na etapie oceny merytorycznej, również mieli prawo do złożenia odwołania do Prezydenta Miasta Katowice, w terminie 3 dni roboczych od momentu publikacji wyników weryfikacji wniosków, czyli **do 16 sierpnia 2023 roku włącznie**.

Po etapie weryfikacji merytorycznej wpłynęło 26 odwołań, jedno z nich nie spełniało wymogów formalnych. Prezydent Miasta Katowice pozytywnie rozpatrzył 7, co oznacza, że zadania te zostały poddane pod głosowanie mieszkańców. Wyniki odwołań od negatywnej weryfikacji merytorycznej wniosków (stanowiące załącznik nr 5 do Raportu) opublikowane zostały na stronie internetowej bo.katowice.eu (dostępne [tutaj](#)) oraz dostępne były w Punkcie Konsultacyjnym BO.

8. Łączenie i wycofywanie projektów zadań

W sytuacji zgłoszenia dwóch lub więcej projektów zadań do Budżetu Obywatelskiego o podobnym zakresie przedmiotowym lub lokalizacji, istniała możliwość ich połączenia oraz poddania pod głosowanie jako jeden projekt. Aby połączyć projekty, należało wysłać jednakowo brzmiące wiadomości (z adresów mailowych podanych w formularzach zgłoszeniowych do kontaktu z urzędem) z deklaracją chęci połączenia projektów na adres e-mail koordynatora BO z komórki weryfikującej dane zadania oraz do wiadomości na budzetobywatelski@katowice.eu. W wiadomości takiej należało zawrzeć informacje:

- jakich projektów dotyczyło połączenie;
- który z numerów ID miał być przypisany do połączonego wniosku (do wyboru pomiędzy nr ID łączonych zadań);
- jak miał brzmieć tytuł połączonego projektu;
- jak miał brzmieć opis zadania połączonego projektu;
- jakie lokalizacje (główne/alternatywne) zostały wybrane dla wniosku;
- jaki miał być szacunkowy koszt realizacji zadania (z ewentualnym uwzględnieniem jego części składowych).

Połączenie projektów było możliwe do 30 czerwca 2023 roku. Z możliwości tej skorzystało 2 wnioskodawców. W efekcie, dwa projekty ogólnomiejskie zostały połączone w jeden.

Do 25 sierpnia br. włącznie wnioskodawcy mieli również możliwość wycofania swoich projektów, co skutkowało zmniejszeniem ostatecznej liczby wniosków. W efekcie na różnych etapach oceny wycofano łącznie 7 wniosków (4 na etapie oceny formalnej, 2 na etapie oceny merytorycznej i 1 po zakończeniu weryfikacji merytorycznej).

Ostatecznie, liczba projektów, na które mieszkańcy mogli oddać swoje głosy wyniosła 236. Spośród nich 25 było zadaniami ogólnomiejskimi, natomiast 211 zadaniami lokalnymi zgłoszonymi dla poszczególnych dzielnic.

9. Głosowanie

Od 11 do 24 września 2023 r. trwało głosowanie mieszkańców. W głosowaniu wzięło udział 46 821 osób, co stanowiło 17,73% spośród katowiczian.

Uprawnionymi do głosowania byli wszyscy mieszkańcy Katowic, bez względu na wiek. Osoby poniżej 16 roku życia mogły zagłosować przy wsparciu opiekuna prawnego. Automatycznie, w systemie głosowania znajdowały się osoby, które w dniu 24 sierpnia 2023 r. były zameldowane w Katowicach i posiadały nadany nr PESEL. Osoby, które nie posiadały nr PESEL bądź były mieszkańcami niezameldowanymi w Katowicach, mogły dopisać się do rejestru osób uprawnionych do udziału w głosowaniu. W przypadku osoby, która nie miała ukończonych 16 lat, pisemne oświadczenia w jej imieniu składał jej opiekun prawny.

Dla osób, które nie miały dostępu do Internetu, nie posiadały telefonu komórkowego (potwierdzenie oddania głosu odbywało się poprzez wpisanie w aplikacji kodu, który głosujący otrzymywał SMSem), bądź obawiały się, że samodzielne wypełnienie formularza głosowania może sprawić im trudność, w dniach od 15 do 22 września br., w każdej z 22 dzielnic uruchomiono Stacjonarne Punkty Głosowania. Stacjonarny Punkt Głosowania, mieszczący się w Punkcie Konsultacyjnym BO działał od 11 do 22 września br., w dniach i godzinach pracy urzędu. Szczegółowy harmonogram działania punktów, w których można było wziąć udział w głosowaniu (stanowiący załącznik nr 6 do Raportu) został opublikowany w aktualnościach na stronie bo.katowice.eu (dostępny [tutaj](#)) oraz w specjalnym wydaniu „Naszych Katowic”. Dla każdej dzielnicy przygotowano zostały grafiki z informacją o Stacjonarnym Punkcie Głosowania w danej dzielnicy, które zostały opublikowane na portalu społecznościowym Facebook oraz przekazane Radnym Rad Dzielnic do wykorzystania w celach informacyjno - promocyjnych.

Aby zagłosować w Stacjonarnym Punkcie Głosowania, należało mieć ze sobą dokument tożsamości, a w przypadku osób poniżej 18 roku życia legitymację szkolną lub inny dokument potwierdzający posiadanie numeru PESEL. Oznaczeni specjalnymi identyfikatorami pracownicy urzędu, uprawnieni do pomocy podczas głosowania, posiadali specjalne wydania „Naszych Katowic” oraz tablety, umożliwiające mieszkańcom kolejno zapoznanie się z przedstawionymi projektami i oddanie głosu. Z możliwości zagłosowania w Stacjonarnych Punktach Głosowania skorzystało 75 osób.

Na zadania mogli oddać głos wszyscy mieszkańcy Katowic. Każdy głosujący dysponował 3 punktami na projekty lokalne i 3 na ogólnomiejskie, które mógł rozdzielić na jeden (3 punkty), dwa (2 i 1 punkt) lub trzy wybrane przez siebie projekty (po 1 punkcie na każdy). Utrzymano także próg minimalnego poparcia, jaki musiał zdobyć w głosowaniu dany projekt, żeby mógł zostać zrealizowany. W przypadku projektów lokalnych wynosił on 50 punktów, a dla ogólnomiejskich 200 punktów.

10. Publikacja wyników

Zgodnie z Regulaminem Budżetu Obywatelskiego w Katowicach zrealizowane zostaną te zadania, które otrzymały najwięcej głosów i osiągnęły próg minimalnego poparcia, aż do wyczerpania puli środków przewidzianych dla zadań o określonym charakterze (ogólnomiejskim i lokalnym w danej dzielnicy). Oznacza to, że jeśli zwycięski projekt nie wykorzystywał całej puli, do realizacji zarekomendowane zostały kolejne projekty, które zdobyły najwięcej głosów i mieściły się w kwocie pozostałej do dyspozycji.

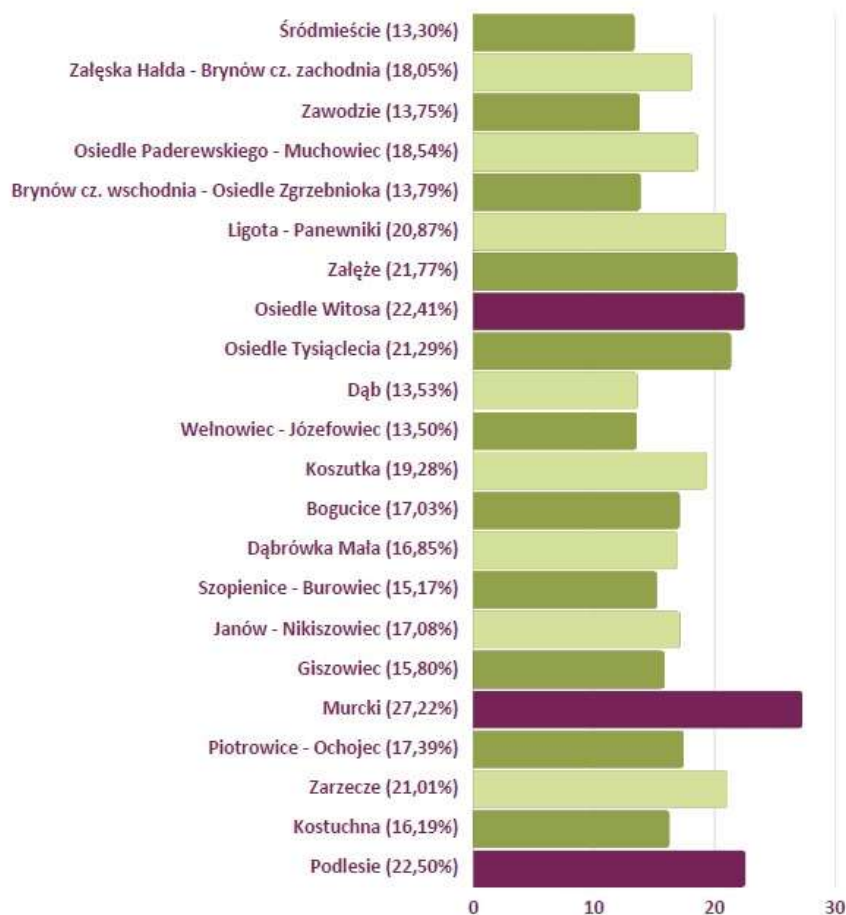
Mieszkańcy zdecydowali, że w roku 2024 zrealizowanych zostanie 120 projektów lokalnych i 6 projektów ogólnomiejskich, na łączną kwotę 14 872 047 zł. Dziewięć spośród 126 projektów ma charakter dwuletni, więc ich realizacja zostanie zakończona w roku 2025.

Wyniki zostały ogłoszone 27 września 2023 roku. Lista projektów wraz z liczbą zdobytych punktów (stanowiąca załącznik nr 7 do Raportu) została opublikowana na stronie bo.katowice.eu ([tutaj](#)) oraz dostępna była w Punkcie Konsultacyjnym BO.

Po raz trzeci w dziesięcioletniej historii katowickiego Budżetu Obywatelskiego wszystkie dzielnice odnotowały ponad 10% frekwencję, natomiast siedem spośród 22 dzielnic uzyskało frekwencję przekraczającą 20%. W głosowaniu na zadania lokalne zdecydowanie najwyższą frekwencję odnotowano w **Murckach**, gdzie zagłosowało 27,22% mieszkańców. Drugi i trzeci najwyższy wynik frekwencji odnotowano w dzielnicy **Podlesie** (22,50%) i **Osiedle Witosa** (22,41%). Zgodnie z Regulaminem Budżetu Obywatelskiego w Katowicach oznacza to, że 10% pozostałych po głosowaniu środków z pul pozostałych 19 dzielnic zasili pulę środków dla tych dzielnic w kolejnej edycji BO. Suma nagrody wyniosła ponad 74 tys. zł. Murcki otrzymają 50% tej kwoty, Podlesie – 30%, a Osiedle Witosa – 20%. Wraz ze środkami pozostałymi po głosowaniu w tych dzielnicach, ich przyszłoroczne pule zostaną więc powiększone o:

- 46 182 zł w przypadku Murcek,
- 31 843 zł w przypadku Podlesia,
- 15 580 zł w przypadku Osiedla Witosa.

Wykres 5 **Frekwencja w dzielnicach**

Ewaluacja X edycji Budżetu Obywatelskiego w Katowicach, w której mieszkańcy będą mieli możliwość podzielenia się swoimi opiniami oraz uwagami na temat procedury odbędzie się przed rozpoczęciem kolejnej edycji BO. Wyniki ewaluacji ujęte zostaną w osobnym raporcie.

III. SPIS TABEL I ILUSTRACJI

Tabela 1	Podział środków finansowych na dzielnice w X edycji Budżetu Obywatelskiego (na rok 2024)	4
Wykres 1	Liczba wypełnionych ankiet w podziale na dzielnice (jedna ankieta mogła dotyczyć kilku dzielnic)	6
Wykres 2	Liczba przesłanych przez mieszkańców propozycji, przypisanych do poszczególnych kategorii	7
Ilustracja 1	Tramwaj z materiałem promującym Budżet Obywatelski	9
Ilustracja 2	Baner z informacją o głosowaniu w dzielnicy Zawodzie	10
Ilustracja 3	Billboard z materiałem promującym zgłaszanie wniosków do Budżetu Obywatelskiego w dzielnicy Szopienice - Burowiec	10
Wykres 3	Liczba zgłoszonych wniosków z podziałem na dzielnice	13
Wykres 4	Liczba zgłoszonych wniosków w podziale na kategorie zadań	14
Wykres 5	Frekwencja w dzielnicach	20